

รายงานสรุปผู้บริหาร
ประเมินผลงานขยายผลศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ

ความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของการศึกษา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานแนวพระราชดำริ ให้มีการจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริขึ้นตามภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ จำนวน 6 ศูนย์ เพื่อเป็นตัวแทนของแต่ละภูมิภาค ให้เป็นสถานที่ ทำการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง วิจัย เพื่อแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนาที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมแต่ละท้องถิ่นและเป็นพื้นที่ที่นักวิชาการ ผู้ปฏิบัติงาน ประชาชนใช้แลกเปลี่ยน สื่อสาร และถ่ายทอดความรู้ เป็นแบบจำลองของพื้นที่ที่มีการพัฒนาแบบผสมผสานทุกสาขาในลักษณะสหวิทยาการ และมีการบริหารที่เป็นระบบ เป็นขั้นเป็นตอน มีการประสานงานและประสานการดำเนินงานที่มีเอกภาพ เป็นศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จในลักษณะของ “พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต” รวมทั้งนำผลสำเร็จของโครงการฯ ขยายผลไปสู่ประชาชนในหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ และประชาชนผู้สนใจทั่วไป

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ นั้นเป็นศูนย์ฯ หนึ่งในจำนวน 6 ศูนย์ฯ การจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ อันเนื่องมาจากพระราชดำรินั้นเริ่มก่อตั้งเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำริ เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ.2525 ให้พิจารณาดำเนินการจัดตั้งศูนย์ฯ ขึ้นที่บริเวณพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติจุนแม่กวัง อำเภอค้อยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีพระราชประสงค์ที่จะให้เป็นศูนย์กลางในการศึกษา ทดลอง วิจัย เพื่อหารูปแบบการพัฒนาต่าง ๆ ในบริเวณพื้นที่ต้นน้ำ ที่เหมาะสม และเผยแพร่ให้ราษฎรนำไปปฏิบัติต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาพื้นที่ต้นน้ำลำธาร ซึ่งศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จะทำการศึกษาค้นคว้าป่าไม้พื้นที่ต้นน้ำลำธารให้ได้ผลอย่างสมบูรณ์เป็นหลัก ต้นทางเป็นการศึกษาด้านป่าไม้และปลายทางเป็นการศึกษาประมงตามอ่างเก็บน้ำต่าง ๆ ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อราษฎรอย่างแท้จริง ผสมกับการศึกษาด้านการเกษตรกรรม ด้านปศุสัตว์และโคนม และด้านเกษตรอุตสาหกรรม เพื่อให้เป็นศูนย์ที่สมบูรณ์แบบให้เกิดประโยชน์ต่อราษฎร ที่จะเข้ามาศึกษากิจกรรมต่าง ๆ ภายในศูนย์ฯ แล้วนำไปใช้ปฏิบัติอย่างได้ผลต่อไป

จากการดำเนินงานสนองพระราชดำริที่ผ่านมา ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ได้ดำเนินงานประสบความสำเร็จและสามารถขยายผลไปสู่ราษฎรในพื้นที่หมู่บ้านรอบศูนย์ฯ และ

พื้นที่ใกล้เคียงตลอดจนประชาชนผู้สนใจทั่วไป ซึ่งส่งผลให้ราษฎรมีความพออยู่พอกิน และมีความยั่งยืนต่อชีวิตตนเองและครอบครัว อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศในภาพรวม

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การดำเนินงานขยายผลของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ และศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ อีก 5 ศูนย์ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ทางสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) จึงให้มีการดำเนินการติดตามประเมินผล เพื่อศึกษาการดำเนินงานขยายผลของศูนย์ศึกษาฯ ว่าเป็นไปตามแนวพระราชดำริหรือไม่ มีปัญหา อุปสรรคและข้อขัดข้องประการใด ตลอดจนศึกษาถึงผลประโยชน์ (Outcome) และผลการเปลี่ยนแปลง (Impact) ที่มีต่อประชากรกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้เพื่อนำผลการประเมินผลไปใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานขยายผลในระยะต่อไปให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ต่อไป

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาความสอดคล้องของการดำเนินงานขยายผลกับแนวพระราชดำริ ถึงประโยชน์ที่ได้รับ รวมทั้งผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินงาน โครงการขยายผลศูนย์ศึกษาเพื่อการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ 2) เพื่อศึกษาประเด็นปัญหาตลอดจนข้อจำกัดในการดำเนินงานขยายผลของศูนย์ศึกษาเพื่อการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการงานขยายผลของศูนย์ศึกษาฯ 4) เพื่อศึกษาการพึ่งตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เป้าหมายและตัวชี้วัดของการประเมินผล (ตามตารางข้างล่าง)

เป้าหมายของผลผลิต	ตัวชี้วัด
1. โครงการของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ อันเนื่องมาจากพระราชดำริมีความสอดคล้องกับแนวพระราชดำริ	- ร้อยละของแผนงาน / โครงการของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่มีความสอดคล้องกับแนวพระราชดำริ
2. ความสำเร็จของการดำเนินงานโครงการตามแผนงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ (ประเมินจากจำนวนโครงการทั้งหมดในรอบปีงบประมาณ 2550)	- ร้อยละของความสำเร็จของการดำเนินงานโครงการตามแผนงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ (ประเมินจากจำนวนโครงการทั้งหมดในรอบปีงบประมาณ 2550)
3. เกษตรกร/ราษฎรในพื้นที่หมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษา การพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯมีการนำแนว	- ร้อยละของเกษตรกร/ราษฎรในพื้นที่หมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ที่ได้

พระราชดำริ ที่ได้รับการถ่ายทอดจากการฝึกอบรมของศูนย์ฯ ไปปฏิบัติ	นำความรู้จากการฝึกอบรมจากศูนย์ฯ ไปปฏิบัติตามแนวพระราชดำริ
4. เกษตรกร/ราษฎร ในพื้นที่หมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ มีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานขยายผลของศูนย์ฯ	- ร้อยละของเกษตรกร/ราษฎรในพื้นที่หมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ที่มีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานขยายผลของศูนย์ฯ
5. จัดทำรายงานการประเมินผลการดำเนินงานขยายผลของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ปัญหา ข้อจำกัด ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและแนวทางการบริหารจัดการงานขยายผลของศูนย์ฯ	- มีรายงานการประเมินผลการดำเนินงานขยายผลของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ปัญหา ข้อจำกัดในการดำเนินงานขยายผล ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและแนวทางการบริหารจัดการงานขยายผลของศูนย์ฯ จำนวน 1 ฉบับ

ขอบเขตและวิธีการศึกษา

การประเมินผลครั้งนี้มีขอบเขตด้านเนื้อหา คือ การขยายผลสำเร็จของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้สู่ประชาชน และการบริหารจัดการงานขยายผลของศูนย์ฯ ศึกษาในพื้นที่ 18 หมู่บ้าน ใน 5 ตำบล ได้แก่ ตำบลแม่โป่ง ตำบลแม่ฮ้อยเงิน ตำบลเชิงคอย ตำบลป่าป้อง อำเภอดอยสะเก็ด และตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่

ประชากรที่ทำการศึกษาคือเกษตรกรที่ได้รับการขยายผลในพื้นที่หมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีจำนวนทั้งสิ้น 1,499 ราย จากจำนวน 18 หมู่บ้านรอบศูนย์ฯ สุ่มกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 200 ตัวอย่าง เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่เป้าหมายรอบศูนย์ฯ เพื่อได้ข้อมูลด้านเศรษฐกิจสังคมและการได้รับประโยชน์จากงานขยายผลของศูนย์ฯ และการประชุมกลุ่มร่วมกับผู้บริหาร รวมถึงเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของศูนย์ฯ เพื่อได้ข้อมูลด้านการดำเนินงานขยายผล ตลอดจนปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานขยายผลของศูนย์ฯ

เครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูลมีทั้งหมด 2 ชุด คือ

- ชุดที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์ข้อมูลภาพรวมของกลุ่มประชากรตัวอย่าง
- ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก มีทั้งหมด 8 ชุดย่อย ได้แก่
  - 1) ด้านการพัฒนาป่าไม้
  - 2) ด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ
  - 3) ด้านการพัฒนาที่ดิน
  - 4) ด้านการทดสอบการปลูกพืช
  - 5) ด้านการพัฒนาปศุสัตว์และประมง
  - 6) ด้านการแปรรูปถนอมอาหาร
  - 7) ด้านสหกรณ์
  - 8) ด้านส่งเสริมอุตสาหกรรม

ชุดที่ 2 ใช้ในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการขยายผลจากศูนย์ ฯ เกี่ยวกับข้อมูลเฉพาะในแต่ละหลักสูตรต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น

ผลการประเมินผล

การสรุปการประเมินผล จะทำการสรุปใน 2 ประเด็น คือ สรุปเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการประเมินผล และสรุปตามเป้าหมายและตัวชี้วัดที่กำหนดไว้

1. สรุปเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการประเมินผล คือ

1) เพื่อศึกษาความสอดคล้องของการดำเนินงานขยายผลกับแนวพระราชดำริ ประโยชน์ที่ได้รับ รวมทั้งผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินงานโครงการขยายผลของศูนย์ศึกษาฯ

จากการประเมินผลการดำเนินงานโครงการขยายผลศูนย์ศึกษาฯ พบว่า งานขยายผลได้ยึดตามแนวพระราชดำริ กล่าวคือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้ทรงมีพระราชดำริให้จัดตั้ง “ศูนย์ศึกษาการพัฒนา อันเนื่องมาจากพระราชดำริ” ขึ้น เพื่อให้เป็นสถานที่แหล่งรวบรวมสรรพวิชาการ การศึกษา ค้นคว้า ทดลอง และสาธิตทางด้านเกษตรกรรม เป็นระบบบริการเบ็ดเสร็จที่จุดเดียว (one stop services for the farmers) เป็นเสมือน “พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติของการพัฒนาที่มีชีวิต” โดยมีกิจกรรมการศึกษาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และขยายผลที่เป็นความสำเร็จสู่เกษตรกรและชุมชนในภูมิภาคนั้นได้ตลอดเวลา และยิ่งไปกว่านั้น ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริดังกล่าว ยังเป็น “ต้นแบบ” ของการบริหารจัดการที่เป็นการ “รวมศูนย์ฯ” โดยนำส่วนราชการที่

เกี่ยวข้องกับหลากหลายหน่วยงานมารวมไว้ ณ ที่แห่งเดียวและร่วมกันดำเนินงานเพื่อเป็นจุดบริการ เบ็ดเสร็จให้แก่ประชาชน เกษตรกร และชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้เกษตรกรในพื้นที่และภูมิภาคนั้น ๆ มีโอกาสได้เรียนรู้เทคนิค วิธีการแก้ปัญหาจากของจริง ณ สถานที่จริง ซึ่งได้จำลองสภาพโดยรวมทางกายภาพของภูมิภาคนั้นที่นำมาย่อส่วนไว้

โครงการงานขยายผลศูนย์ศึกษาฯ ดำเนินการโดยหน่วยงานต่างๆของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย กรมชลประทาน กรมป่าไม้ กรมพัฒนาที่ดิน กรมวิชาการเกษตร กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย หน่วยงานเหล่านี้ได้นำผลจากการศึกษา ทดลองขยายผลไปสู่ประชาชน ในบริบทนี้กล่าวได้ว่า ร้อยละร้อยของแผนงานมีความสอดคล้องกับแนวพระราชดำริฯ

ความสำเร็จของการดำเนินงาน โครงการตามแผนงานของศูนย์ศึกษาฯ ห้วยฮ่องไคร้ (ประเมินจากจำนวนโครงการทั้งหมดในรอบปีงบประมาณ 2550 เมื่อพิจารณาจากความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินงานด้านต่างๆของศูนย์ฯ) ได้แก่ ด้านการฝึกอบรม ด้านการสาธิตและดูงานในศูนย์ และด้านการส่งเสริมสนับสนุนปัจจัยการผลิตในชุมชน เกษตรกรมีความพึงพอใจในระดับมาก และความพอใจโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับพอใจมากเช่นกัน

ด้านการนำแนวพระราชดำริฯ ที่ได้รับการถ่ายทอดจากการฝึกอบรมของศูนย์ศึกษาฯ ห้วยฮ่องไคร้ ไปปฏิบัติใน 18 หมู่บ้านของโครงการนั้น พบว่า เกษตรกรหมู่บ้านห้วยบอนมีการนำความรู้ไปปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนหมู่บ้านอื่น ๆ ที่เหลือ มีการนำความรู้ไปปฏิบัติในระดับมาก ภาพรวมของการนำความรู้ไปปฏิบัติของทุกหมู่บ้านอยู่ในระดับมาก

นอกจากนี้ ยังพบว่า ภายใต้งานดำเนินงาน โครงการขยายผลศูนย์ศึกษาฯ เกษตรกรส่วนใหญ่ในทุกหมู่บ้านมีการปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีถึงร้อยละ 98.50 มีเพียงเกษตรกรส่วนน้อยในหมู่บ้านป่าไผ่ และบ้านป่าไผ่แดง(แม่โป่ง) เท่านั้นที่ไม่ได้ปฏิบัติ โดยคิดเป็นร้อยละ 1.50 สำหรับความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรกรได้รับทั้งจากการถ่ายทอดความรู้จากศูนย์ฯ และจากประสบการณ์อื่น ๆ ที่ได้ประสบมา ทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง พอสมควรและแตกต่างกันในแต่ละบุคคล จากการทดสอบความรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าคำถามที่เกี่ยวข้องกับความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรกรส่วนใหญ่ตอบคำถามได้ถูกต้อง โดยสรุปแล้วความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ที่ผ่านการทดสอบความรู้ได้คะแนน 100 % มีร้อยละ 15.50 ได้คะแนน 86 % มีร้อยละ

62.00 ได้คะแนน 71 มีร้อยละ 19.00 ได้คะแนน 57 % มีร้อยละ 3.00 และได้คะแนน 43 % มีร้อยละ 0.50

2) ประเด็นปัญหาตลอดจนข้อจำกัดในการดำเนินงาน ขยายผลของศูนย์ศึกษาฯ

การประเมินผลการดำเนินงาน โครงการขยายผลศูนย์ศึกษาฯ ในประเด็นปัญหาตลอดจนข้อจำกัดในการดำเนินงาน ขยายผลของศูนย์ศึกษาฯ อาจจำแนกได้เป็น สองส่วน คือ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและมุมมองข้อจำกัดในทัศนะของเกษตรกร

เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในโครงการขยายผลศูนย์ศึกษาฯ มีทั้ง เจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯ และเจ้าหน้าที่ที่มาจากหน่วยงานอื่นๆ เจ้าหน้าที่เหล่านี้มีภาระงานหลายด้าน ทั้งด้านงานของหน่วยงานต้นสังกัด และงานของศูนย์ฯ ยิ่งไปกว่านี้ งบประมาณสนับสนุนภารกิจของศูนย์ฯ จากแต่ละหน่วยงาน แตกต่างกันไป บทบาทของผู้บังคับบัญชาจากต้นสังกัดจึงมีความสำคัญต่องานสนับสนุนศูนย์ฯ บางครั้งพบว่า งบประมาณในการดำเนินงานในแต่ละปีของหน่วยงานมีจำกัด คือ ในแต่ละชุมชนจะเสนอโครงการมาให้ ในโครงการที่ต้องใช้พื้นที่ แต่ละชุมชนจะมีพื้นที่ดังกล่าวไม่เท่ากัน แต่งบประมาณสนับสนุนจะเฉลี่ยให้แต่ละชุมชนเท่ากัน เช่น การปลูกเสริมป่าจึงไม่สามารถครอบคลุมพื้นที่ที่มีทั้งหมดได้ และบางปีก็อาจจะไม่ได้รับงบประมาณสนับสนุน นอกจากนี้ การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่มีส่วนรับผิดชอบบางครั้งทำให้การทำงานล่าช้าส่งผลให้การขยายผลไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร (การสร้างฝายต้นน้ำลำธารของชุมชนนั้น ทางป่าไม้เป็นฝ่ายอบรมและทางชลประทานเป็นผู้อนุมัติและดำเนินการสร้างฝาย การอนุมัติให้สร้างฝายบางครั้งไม่เป็นไปตามกติกาที่ทางป่าไม้กำหนด เช่น การสร้างฝาย ชุมชนต้องส่งชาวบ้านมาอบรมให้สัมพันธ์กับจำนวนฝาย ถ้าได้รับการสนับสนุนให้สร้างฝายมาก ต้องส่งคนเข้าอบรมมากด้วยเพื่อความสำเร็จของโครงการในอนาคต แต่ความเป็นจริงตัวแทนที่มาเข้าร่วมอบรมอาจมีจำนวนที่น้อยเมื่อเทียบกับจำนวนฝายที่ได้รับอนุมัติ โดยที่ชลประทานอาจไม่ทราบจำนวนฝายที่อนุมัติไปนั้นสอดคล้องกับจำนวนผู้เข้าอบรมตามเงื่อนไขของฝายป่าไม้หรือไม่) หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านวิชาการมีหลายหน่วยงาน ขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานดังกล่าวกับฝ่ายปฏิบัติการขยายผลของศูนย์ฯ ทำให้เกิดปัญหาในการเชื่อมโยงข้อมูล เช่นเมื่อทางฝ่ายปฏิบัติการในพื้นที่ส่งตัวอย่างดินวิเคราะห์ติดตามผลได้ยากเกิดความล่าช้า ในการนำผลการวิเคราะห์มาใช้ในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรให้ทันฤดูเพาะปลูก ในทัศนะของเจ้าหน้าที่ มีความเห็นว่า ในการฝึกอบรม ตัวแทนชุมชนที่เข้าร่วมอบรมมักจะเป็นเกษตรกรกลุ่มเดิม ความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้นๆ จึงอยู่ในวงจำกัด ชาวบ้านที่ไม่เข้าใจมักจะไม่ให้ความร่วมมือในการพัฒนา ตลอดจนเข้าร่วมในกิจกรรม

มุมมองข้อจำกัดในทัศนะของเกษตรกร ประเด็นปัญหาตลอดจนข้อจำกัดในการดำเนินงาน ขยายผลของศูนย์ศึกษาฯ ซึ่งหลายเรื่อง มีสาเหตุสืบเนื่องมาจากด้านต้นสังกัดของเจ้าหน้าที่ การติดตามผลของเจ้าหน้าที่จากทางศูนย์ฯ ส่วนใหญ่เป็นลักษณะแบบไม่ต่อเนื่อง เมื่อเกิดปัญหาขึ้นเกษตรกรส่วนใหญ่ จะทำการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ในบางกรณี(ส่วนน้อย) ปรึกษาการผลิตที่เกษตรกรได้รับสนับสนุน ขาดทั้งคุณภาพและปริมาณ การมอบปรึกษาการผลิตช้ากว่ากำหนด ด้านการฝึกอบรม บางครั้งเกษตรกรไม่เข้าใจเนื้อหาของ การฝึกอบรมเท่าที่ควร เนื่องจากการบรรยายของวิทยากรบางท่านเป็นวิชาการมากเกินไป เกษตรกรไม่เข้าใจ จึงทำให้แก้ปัญหาไม่ได้ ในบางครั้ง พันธุ์พืชหรือพันธุ์สัตว์ ที่รับการสนับสนุน ให้ผลผลิตไม่ตรงหรือสอดคล้องกับความต้องการของตลาด ทำให้กิจกรรมดำเนินไปได้เพียงรุ่นเดียวก็ต้องหยุด สัตว์เลี้ยงบางชนิด ภาวะตลาดของผลผลิตมี (ราคาสุกรขุน) มีความผันผวนมาก เกษตรกรมีความเสี่ยงสูง จึงเปลี่ยนไปทำกิจกรรมเสริมประเภทอื่น

เกษตรกร ส่วนหนึ่ง ให้ความเห็นว่า งานขยายผลของศูนย์ฯ มุ่งเน้นไปที่จำนวนเกษตรกรรายใหม่มากเกินไป ทำให้ไม่มีเวลามากนักที่จะติดตามงานของเกษตรกรรายเดิม ทำให้ไม่ทราบปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น

ด้านการแปรรูปอาหาร/สมุนไพร สหกรณ์ และการส่งเสริมอุตสาหกรรม ปัญหาและอุปสรรคจากการดำเนินงาน ที่สำคัญคือ ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มยังไม่ได้รับการรับรองจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) และโรงงานผลิตไม่ได้มาตรฐาน ทำให้ตลาดรองรับ มีจำกัด

3) แนวทางการบริหารจัดการงานขยายผลของศูนย์ศึกษาฯ

จากการสุ่มสอบถาม เกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการฯ และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ และผู้บริหาร สรุปความเห็นในการจัดการงานขยายผลของศูนย์ศึกษาฯ ได้ดังนี้

- ควรทำการสำรวจความต้องการของชาวบ้าน เพื่อกำหนดหลักสูตรที่เหมาะสมและตรงกับความต้องการของชาวบ้าน รวมทั้งภาวะของตลาด (ในชุมชน) มากที่สุด
- ไม่ควรเน้นการเพิ่มจำนวนคนที่เข้ารับการอบรม ควรเน้นเฉพาะรายที่สนใจจริงๆ ซึ่งสามารถนำความรู้ไปพัฒนาเป็นอาชีพของครอบครัว ส่วนรายที่ไม่ค่อยสนใจควรเน้นเพื่อการใช้ประโยชน์ในครัวเรือน
- ควรมีการประเมินความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรทั้งในช่วงก่อน และหลังการอบรม รวมทั้งภายหลังจากที่ได้นำความรู้จากการอบรมไปปฏิบัติจริง ซึ่งจะช่วยให้มีการปรับปรุงหลักสูตร/หัวข้อการอบรมให้ตรงกับความต้องการของเกษตรกรได้มากขึ้น
- ให้มีการกำหนดแผนงานการอบรมและการขยายผลที่สอดคล้องกัน รวมทั้งเหมาะสมกับช่วงฤดูการผลิตของกิจกรรมแต่ละประเภท

ข้อคิดเห็น เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนางานขยายผล สรุปได้ดังนี้

- ควรปรับปรุงการประสานงาน ระหว่างหน่วยงานที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ โดยเฉพาะหน่วยงานที่ต้องทำงานเชื่อมโยงกันให้มีประสิทธิภาพมากกว่าขึ้นกว่าเดิม

- ควรพิจารณาทบทวนการบูรณาการของหลาย ๆ หน่วยงานเข้าด้วยกัน
- ควรขยายเขตหมู่บ้านที่รับผิดชอบให้เพิ่มมากขึ้น
- ควรทำการวิจัยถึงความต้องการของชาวบ้าน เพื่อกำหนดหลักสูตรที่เหมาะสมและตรงกับความต้องการของชาวบ้านมากที่สุด

เหมาะสมและตรงกับความต้องการของชาวบ้านมากที่สุด

4) การพึ่งตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การประเมินผลการดำเนินงาน โครงการขยายผลศูนย์ศึกษาฯ ได้ศึกษาประเด็นการพึ่งพาตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงด้วย โดยใช้แบบสอบถาม ในด้านต่างๆ คือ

1. ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง
2. การปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
3. ระดับการเกิดประโยชน์ต่อครอบครัว และชุมชนในการปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจ

พอเพียงตามรายหมู่บ้านที่เข้าร่วมใน โครงการฯ

เกษตรกรได้รับความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้งจากการถ่ายทอดความรู้จากศูนย์ฯ และจากประสบการณ์อื่น ๆ ที่ได้ประสบมา ทำให้เกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงพอสมควรและแตกต่างกันในแต่ละบุคคล จากการทดสอบความรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าคำถามที่เกี่ยวข้องกับความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรกรส่วนใหญ่ตอบคำถามได้ถูกต้องเป็นส่วนใหญ่ และเกษตรกรส่วนใหญ่นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อครอบครัวและชุมชน ในระดับมาก

เกษตรกรแต่ละหมู่บ้านได้ให้ความเห็นในเรื่องการเกิดประโยชน์ต่อครอบครัวและชุมชนจากการปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนใหญ่เกษตรกรเกือบทุกหมู่บ้านให้ความเห็นว่าเกิดประโยชน์ในระดับมาก มีส่วนน้อย (บ้านตลาดจี้เหล็กและบ้านแม่ฮ่องไคร้) ให้ความเห็นว่าเกิดประโยชน์ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ส่วนใหญ่เห็นด้วยมาก ว่าการดำเนินงานของศูนย์ฯ ได้แก่ การส่งเสริมของศูนย์ฯ ในประเด็นที่เกี่ยวกับ การใช้เทคโนโลยีในการผลิต การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การรวมกลุ่มเพื่อการพึ่งพาตนเองและพัฒนาเศรษฐกิจสังคมร่วมกัน คุณภาพชีวิต ความสุขด้านจิตใจของเกษตรกรและครอบครัวนั้น มีความสอดคล้องกับแนวเศรษฐกิจพอเพียงและแนวพระราชดำริ

2. สรุปตามเป้าหมายและตัวชี้วัดที่กำหนดไว้

1) เป้าหมายของผลผลิตข้อที่ 1

โครงการของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ห้วยฮ่องไคร้มีความสอดคล้องกับแนวพระราชดำริฯ

ตัวชี้วัด

ร้อยละของแผนงาน /โครงการของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ห้วยฮ่องไคร้ที่มีความสอดคล้องกับแนวพระราชดำริฯ

ผลการดำเนินงานตามเป้าหมาย

แผนงาน /โครงการของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ห้วยฮ่องไคร้มีจำนวนโครงการทั้งหมดที่ดำเนินงานในรอบปีงบประมาณ 2550 โดยใช้งบประมาณทั้งสิ้น 83,205,911 บาท รวมทั้งหมดจำนวน 10 แผนงาน ดังนี้คือ

1. แผนงานศึกษาและพัฒนาแหล่งน้ำ	14,659,700	บาท
2. แผนงานศึกษาและพัฒนาป่าไม้	8,752,324	บาท
3. แผนงานศึกษาและพัฒนาที่ดิน	2,276,700	บาท
4. แผนงานศึกษาและทดสอบการปลูกพืช	1,216,300	บาท
5. แผนงานศึกษาและพัฒนาเกษตรกรรมแบบประณีต	2,200,000	บาท
6. แผนงานศึกษาและพัฒนาปศุสัตว์-โคนม	3,165,400	บาท
7. แผนงานศึกษาและพัฒนาอาชีพเพาะเลี้ยงกบ	2,669,600	บาท
8. แผนงานศึกษาและพัฒนาการประมง	1,873,920	บาท
9. แผนงานส่งเสริมและพัฒนาอาชีพนอกภาคการเกษตร	732,100	บาท
10. แผนงานบริหารจัดการ โครงการ	45,659,867	บาท

ในด้านการประเมินระดับความสอดคล้องของแผนงาน/โครงการของศูนย์ศึกษาการพัฒนา ห้วยฮ่องไคร้ฯ กับแนวพระราชดำรินี้ พิจารณาจากแผนงาน/โครงการที่สอดคล้องกับแนวพระราชดำริโดยแบ่งระดับเป็น 3 ระดับคือ “สอดคล้องกับแนวพระราชดำรินีในระดับ มาก” “สอดคล้องกับแนวพระราชดำรินีในระดับ ปานกลาง” และ “สอดคล้องกับแนวพระราชดำรินีในระดับ น้อย” ตามลำดับ ซึ่งคณะผู้ประเมินได้ใช้แบบสอบถาม และใช้แบบรายงานผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในรอบปีงบประมาณ 2550 เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแผนงาน/โครงการ และ

รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร

ความสอดคล้องของแผนงาน/โครงการของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ กับแนวพระราชดำริแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานเป็นแนวทางในการดำเนินงานของศูนย์ฯ

ผลการศึกษาพบว่าโครงการทั้งหมดที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ดำเนินงานในรอบปีงบประมาณ 2550 ภายใต้อำนาจหน้าที่ทั้งหมด 10 แผนงาน 58 โครงการหลักๆ (โดยไม่รวมถึงโครงการในแผนงาน/โครงการที่อยู่ในแผนงานบริหารจัดการโครงการ เช่นงานอำนวยการบริหารงานพัฒนาศึกษาพัฒนาบุคลากร เป็นต้น) ซึ่งประกอบไปด้วย 107 งาน / กิจกรรม โดยใช้งบประมาณจำนวนทั้งสิ้น 83,205,911 บาท มีความสอดคล้องกับแนวพระราชดำริฯ ในระดับ “มาก” จำนวน 87 โครงการ หรือคิดเป็น ร้อยละ 81.30 โดยสามารถแบ่งตามร้อยละของแผนงาน /โครงการของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ห้วยฮ่องไคร้ที่มีความสอดคล้องกับแนวพระราชดำริฯ ได้ ดังนี้

“สอดคล้องกับแนวพระราชดำริในระดับ มาก ” จำนวน 87 โครงการ คิดเป็น ร้อยละ 81.30

“สอดคล้องกับแนวพระราชดำริในระดับ ปานกลาง” จำนวน 16 โครงการ คิดเป็น ร้อยละ 15.20

“สอดคล้องกับแนวพระราชดำริในระดับ น้อย ” จำนวน 2 โครงการ คิดเป็น ร้อยละ 1.90

สรุปได้ว่าแผนงาน /โครงการของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ อันเนื่องมาจากพระราชดำริส่วนใหญ่ มีความสอดคล้องตามแนวพระราชดำริ ในมิติของการพัฒนาผู้นำขนาดเล็ก การบำรุงรักษาและซ่อมแซมแหล่งน้ำให้เพียงพอ สำหรับสนับสนุนงานศึกษาพัฒนาด้านต่าง ๆ รวมทั้งจัดหาให้มีน้ำเพียงพอสำหรับการประกอบอาชีพ การอุปโภค – บริโภค ของราษฎรหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ นอกจากนี้โครงการพัฒนาในระดับพื้นที่ (โครงการสาขา) มีความสอดคล้องกับแนวพระราชดำริในการพัฒนาป่า 3 อย่าง 3 วิธี รวมถึงแผนงาน/โครงการของศูนย์ฯ ยังมีความสอดคล้องกับแนวพระราชดำริ เกี่ยวกับการส่งเสริมในการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้คนสามารถอยู่กับสิ่งแวดล้อมได้โดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของกลุ่มน้ำแบบยั่งยืนต่อไป ทั้งนี้แผนงาน /โครงการของศูนย์ศึกษาการพัฒนา ห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริส่วนใหญ่จะมีความสอดคล้องตามแนวพระราชดำริ โดยจะเห็นได้จากแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานแนวทางในการดำเนินงานของศูนย์ฯ เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2525 โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้หม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ องคมนตรี อธิบดีกรมชลประทาน และเลขาธิการ สำนักงาน กปร. พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ณ กรมราชองครักษ์สวนจิตรลดา ในการนี้ได้

รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร

พระราชทานกระแสพระราชดำริให้กรมชลประทาน พิจารณาวางโครงการและก่อสร้างโครงการ จัดหาน้ำ สนับสนุนศูนย์ศึกษาการพัฒนาพื้นที่ต้นน้ำห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในเขตอำเภอคอยสะแกด จังหวัดเชียงใหม่ โดยเร่งด่วน ดังต่อไปนี้

1) ควรพิจารณาวางโครงการและก่อสร้างอ่างเก็บน้ำทางบริเวณต้นน้ำห้วยฮ่องไคร้

เหนืออ่างเก็บน้ำห้วยฮ่องไคร้ 1 ที่ รพช. ได้ก่อสร้างไว้แล้ว เพื่อใช้เป็นแหล่งน้ำสำหรับการพัฒนา พื้นที่ต้นน้ำห้วยฮ่องไคร้ต่อไป

2) ควรพิจารณาต่อท่อผันน้ำจากฝายทดน้ำแม่ลายไปลงอ่างเก็บน้ำห้วยฮ่องไคร้ 4 เพื่อ เสริมปริมาณน้ำของอ่างเก็บน้ำห้วยฮ่องไคร้ 4 ในช่วงที่ขาดฝนและในระยะปลายฤดูฝนด้วย โดยการ ต่อท่อจากปลายท่อผันน้ำของฝายทดน้ำแม่ลาย ของกรมชลประทานที่ผันน้ำไปลงอ่างเก็บน้ำห้วยย แม่คูหาของ รพช. ในเขตหมู่บ้านสหกรณ์สันกำแพงที่ได้ก่อสร้างไว้เดิมแล้ว

3) ควรพิจารณาวางโครงการและก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยฮ่องไคร้ตอนล่าง บริเวณ บ้านนาคดจีเหล็ก อำเภอคอยสะแกด จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อจัดหาน้ำให้กับราษฎรหมู่บ้านต่างๆ ในเขตตำบลแม่โป่ง อำเภอคอยสะแกด จังหวัดเชียงใหม่ พื้นที่ประมาณ 2,000 ไร่ สามารถทำการ เพาะปลูกได้ทั้งในฤดูฝน-ฤดูแล้ง และมีน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคสำหรับราษฎรหมู่บ้านต่างๆ ดังกล่าวตลอดปีด้วย

2) เป้าหมายของผลผลิตข้อที่ 2

ความสำเร็จของการดำเนินงานโครงการตามแผนงานของศูนย์ศึกษาฯ ห้วยฮ่องไคร้ (ประเมิน จากจำนวนโครงการทั้งหมดในรอบปีงบประมาณ 2550)

ตัวชี้วัด

ร้อยละของความสำเร็จของการดำเนินงานโครงการตามแผนงานของศูนย์ศึกษาฯ ห้วยฮ่องไคร้ (ประเมินจากจำนวนโครงการทั้งหมดในรอบปีงบประมาณ 2550)

ผลการดำเนินงานตามเป้าหมาย

ในด้านของความสำเร็จในการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการของศูนย์ศึกษาการพัฒนา ห้วยฮ่องไคร้ฯ ในปีงบประมาณ 2550 นั้น ผลการศึกษาพบว่าโครงการทั้งหมดที่ศูนย์ศึกษาการ พัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ดำเนินงานในรอบปีงบประมาณ 2550 ภายใต้แผนงานหลักทั้งหมด 10 แผนงาน 58 โครงการหลักๆ (โดยไม่รวมถึงโครงการในแผนงาน/โครงการที่อยู่ในแผนงานบริหาร

จัดการโครงการ เช่นงานอำนวยการบริหาร งานพัฒนาศักยภาพบุคลากร เป็นต้น) ความสำเร็จของการดำเนินโครงการ และ ความสำเร็จของการเบิกจ่ายงบประมาณ

- 1) ความสำเร็จของการดำเนินโครงการ 54 โครงการ (คิดเป็นร้อยละ 93.00)
(รวมจำนวนโครงการทั้งหมด 58 โครงการ)
- 2) ความสำเร็จของการเบิกจ่ายงบประมาณ 79,521,789.93 บาท (คิดเป็นร้อยละ 95.57)
(รวมงบประมาณจำนวนทั้งสิ้น 83,205,911.00 บาท)

3) เป้าหมายของผลผลิตข้อที่ 3

เกษตรกร/ราษฎรในพื้นที่หมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาฯ มีการนำแนวพระราชดำริฯ ที่ได้รับการถ่ายทอดจากการฝึกอบรมของศูนย์ศึกษาฯ ห้วยฮ่องไคร้ ไปปฏิบัติ

ตัวชี้วัด

ร้อยละของเกษตรกร/ราษฎรในพื้นที่หมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาฯ ห้วยฮ่องไคร้ที่ได้นำความรู้จากการฝึกอบรมจากศูนย์ฯ ไปปฏิบัติตามแนวพระราชดำริฯ

ผลการดำเนินงานตามเป้าหมาย

จากการที่ศูนย์ศึกษาได้น้อมนำแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาปฏิบัติ โดยการทำงานวิจัยและขยายผลงานวิจัยไปสู่เกษตรกรในหมู่บ้านต่าง ๆ บริเวณรอบ ๆ ศูนย์ โดยการจัดฝึกอบรม การจัดทัศนศึกษาดูงานแปลงสาธิตหรือการสาธิตภายในศูนย์ และการเข้าไปถ่ายทอดความรู้ตลอดจนสนับสนุนปัจจัยการผลิตที่จำเป็นแก่เกษตรกรในชุมชน พบว่างานขยายผลทั้ง 3 เรื่อง เกษตรกรได้นำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติในระดับ มาก และ มากที่สุด ในทุกเรื่อง

นอกจากนี้ความรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรอยู่ในระดับที่ดี คือเกษตรกรมากกว่าร้อยละ 77.00 มีความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเกินกว่าร้อยละ 86.00 ของคะแนนคำถามทั้งหมด และเกษตรกรตัวอย่างได้นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติทำให้เกิดประโยชน์ต่อครอบครัวและชุมชนในระดับมาก ทุกประเด็นคำถาม เช่น การทำสวนครัวเพื่อลดรายจ่าย ครัวเรือนปลอดอบายมุข ครัวเรือนมีอาชีพเสริม ครัวเรือนมีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและวัตถุดิบในท้องถิ่นเพิ่มขึ้น ครัวเรือนมีการออมทรัพย์ เป็นต้น

4) เป้าหมายของผลผลิตข้อที่ 4

เกษตรกร/ราษฎรในพื้นที่หมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาฯ ห้วยฮ่องไคร้มีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานขยายผลของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ห้วยฮ่องไคร้

ตัวชี้วัด

ร้อยละของเกษตรกร/ราษฎรในพื้นที่หมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาฯ ห้วยฮ่องไคร้ที่มีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานขยายผลของศูนย์ศึกษาฯ ห้วยฮ่องไคร้

ผลการดำเนินงานตามเป้าหมาย

ความพึงพอใจของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างต่อการดำเนินงานขยายผลของศูนย์ศึกษาฯ เกษตรกรทั้งหมดมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของศูนย์ในระดับมาก ทุกด้าน คือด้านการฝึกอบรม เกษตรกรพึงพอใจต่อวัตถุประสงค์และเนื้อหาของหลักสูตร ได้รับความรู้จากเรื่องที่เข้ารับการฝึกอบรมเป็นอย่างดี หลักสูตรตรงกับความต้องการ สถานที่ฝึกอบรม อาหาร และที่พัก ตลอดจนวิทยากร ในด้านการสาธิตและศึกษาดูงาน เกษตรกรมีความพึงพอใจในระดับมากเช่นกัน คือในเรื่องการทำแปลงสาธิตของศูนย์ การอธิบายรายละเอียดและให้ความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับแปลงสาธิต ความสะดวกในการเข้าชมแปลง และการตอบข้อซักถามต่าง ๆ ในด้านการเข้าไปให้ความรู้และสนับสนุนปัจจัยการผลิตในชุมชน เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในระดับมากเช่นกัน โดยที่ทางศูนย์มีกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดเจ้าหน้าที่เข้าไปให้ความรู้อย่างสม่ำเสมอ สามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริง มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมกับเจ้าหน้าที่ ปัจจัยการผลิตที่สนับสนุนมีคุณภาพดี และการช่วยเหลือสนับสนุนด้านปัจจัยการผลิตเป็นไปอย่างโปร่งใส

นอกจากนี้คิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินงานขยายผลของศูนย์ที่สอดคล้องกับแนวเศรษฐกิจพอเพียงและแนวพระราชดำริ เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานขยายผลของศูนย์ที่สอดคล้องกับแนว เศรษฐกิจพอเพียงและแนวพระราชดำริ ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการผลิต ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการรวมกลุ่มเพื่อการพึ่งพาตนเองและพัฒนาเศรษฐกิจสังคมร่วมกัน และด้านคุณภาพชีวิตและความสุขด้านจิตใจของเกษตรกรและครอบครัว ทุกด้านเกษตรกรมีความคิดเห็นที่ดีต่อการดำเนินงานของศูนย์ในระดับมากทุกประเด็น

5) เป้าหมายของผลผลิตข้อที่ 5

จัดทำรายงานการประเมินผลการดำเนินงานขยายผลของศูนย์ศึกษาฯ ห้วยฮ่องไคร้ ปัญหาข้อจำกัด ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและแนวทางการบริหารจัดการงานขยายผลของศูนย์ฯ

ตัวชี้วัด

มีรายงานการประเมินผลการดำเนินงานขยายผลของศูนย์ศึกษาฯ ห้วยฮ่องไคร้ ปัญหาข้อจำกัดในการดำเนินงานขยายผล ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและแนวทางการบริหารจัดการงานขยายผลของศูนย์ศึกษาฯ ห้วยฮ่องไคร้ ฯ จำนวน 1 ฉบับ

ผลการดำเนินงานตามเป้าหมาย

มีการจัดทำรายงานการประเมินผลงานขยายผลศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปี พ.ศ. 2550 เสนอสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) 1 ฉบับ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ผ่านมาเป็นการบริหารจัดการในลักษณะเป็นต้นแบบของการทำงานแบบรวมศูนย์ คือ นำเอาส่วนราชการที่เกี่ยวข้องมาร่วมกันดำเนินงานเพื่อสนองพระราชดำริ ในการเป็นศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว (One - Stop - Service) ให้แก่ราษฎรมาใช้บริการ รวมทั้งเป็นศูนย์กลางให้บริการรวบรวมข้อมูลผลการศึกษา ทดลอง วิจัย มีกรมชลประทานเป็นหน่วยงานหลัก ทำหน้าที่ในการประสานการดำเนินงาน และร่วมพิจารณาวางแผนกับส่วนราชการ และชุมชนที่เกี่ยวข้อง ในลักษณะบูรณาการ ที่สอดคล้องกับแนวพระราชดำริ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของศูนย์ฯ ซึ่งมีหน่วยงานต่าง ๆ เข้าร่วมดำเนินการศึกษาและพัฒนากิจกรรมภายในศูนย์ฯ เพื่อเป็นต้นแบบการดำเนินงานศึกษาและพัฒนาในด้านต่างๆ ให้แก่โครงการบริการการพัฒนาในระดับพื้นที่ โครงการศูนย์สาขา ให้มีการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ในลักษณะของเครือข่ายศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี ให้แก่ราษฎร/ชุมชนในท้องถิ่น และพื้นที่อื่นๆ มาใช้ประโยชน์อย่างทั่วถึง และเหมาะสมกับท้องถิ่น

สิ่งที่คณะผู้ประเมินเห็นว่าถ้าได้มีการเพิ่มเติมในบางส่วนให้มีความเข้มแข็งมากขึ้นก็จะทำให้ศูนย์สร้างคุณประโยชน์ให้กับท้องถิ่นและประเทศชาติมากขึ้น คือในส่วนของงานวิจัยถ้าศูนย์สามารถจูงใจให้นักวิชาการจากองค์กรและสถาบันต่าง ๆ ได้เข้ามาวิจัยทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์มากขึ้น โดยให้ประเด็นเรื่องที่วิจัยสอดคล้องกับการนำมาใช้พัฒนาองค์ความรู้และความสามารถในการบริหารจัดการงานวิจัย และงานขยายผลของศูนย์ฯ ให้มากขึ้นก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ทั้งนี้เพื่อให้สามารถบรรลุวิสัยทัศน์ที่ศูนย์ฯ ได้ กำหนดไว้ คือ “ ศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้ สู่การเป็นพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต ต้นทางเป็นป่าไม้ ปลายทางเป็นประมง ระหว่างทางเป็นเกษตรกรรม ให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชน บนพื้นฐานของการบริหารจัดการที่ดีนำไปสู่วิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง ”

2. เพื่อให้การทำงานในพื้นที่ขยายผลที่มีอยู่และจะขยายต่อไปในอนาคต ศูนย์ควรจะมีการเตรียมบุคลากรที่มีความพร้อมที่จะทำงานในชุมชนให้มีความรู้ความสามารถทั้งในเรื่องของวิทยาศาสตร์เกษตร และความรู้ด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี ตลอดจนความสามารถในการทำงาน

รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร

แบบมีส่วนร่วมกับประชาชนได้อย่างดี การทำงานในชุมชนเจ้าหน้าที่จำเป็นต้องได้รับการยอมรับจากเกษตรกร นอกจากนี้ผู้บริหารศูนย์ควรมีการติดตามและนิเทศงานให้กับเจ้าหน้าที่ในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ที่ลงไปทำงานขยายผล ควรสร้างระบบการเก็บข้อมูลที่ดี เพื่อประโยชน์ในด้านการบริหาร การวางแผน การติดตามผลงาน และการประเมินผล การทำแผนงานและโครงการต่าง ๆ ควรคำนึงถึงระบบการติดตามและประเมินผลควบคู่ไปด้วย เพราะการมีข้อมูลที่ดี ถูกต้อง น่าเชื่อถือ สามารถใช้ในการวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ ของพื้นที่เพื่อการวางแผนงานโครงการ ใช้ในการวิเคราะห์การใช้ทรัพยากรได้อย่างเหมาะสม ใช้ในการติดตามผลโครงการต่าง ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง และใช้ในการประเมินผลขั้นสุดท้ายเพื่อสรุปความสำเร็จของโครงการต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

4. การจัดทำหลักสูตรเพื่อการฝึกอบรมให้แก่เกษตรกร ควรมีการศึกษาความต้องการฝึกอบรม (Training Needs) ให้ชัดเจนก่อน เกษตรกรกลุ่มใด พื้นที่ใด มีความต้องการฝึกอบรมเรื่องใดบ้าง การจัดฝึกอบรมจะได้ตรงกับความต้องการของเกษตรกรที่แท้จริงและเมื่อฝึกอบรมแล้วสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทันที วิทยากรที่ใช้ในการฝึกอบรมควรเป็นวิทยากรที่มีความสามารถในการสื่อสารเนื้อหาทางวิชาการที่ยาก ๆ ให้เกษตรกรได้เข้าใจได้ การฝึกปฏิบัติและตัวอย่างของจริงก็เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เกษตรกรเข้าใจง่ายขึ้น

5. การใช้เกษตรกรผู้นำ เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ของชุมชน โดยใช้สถานที่ทำการเกษตรของเกษตรกรผู้นำ ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการทำการเกษตรในเรื่องต่าง ๆ เช่น การเลี้ยง โค การเลี้ยงปลา กบ การทำเกษตรผสมผสาน การปลูกพืชผัก ฯลฯ เป็นสถานที่ถ่ายทอดความรู้หรือที่เรียกว่า “ศูนย์เรียนรู้การเกษตรของชุมชน” หรือ อื่น ๆ ตามความเหมาะสม และให้เกษตรกรผู้นำที่มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ โดยมีเจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำเพิ่มเติม

6. ผู้บริหารควรเน้นย้ำให้ผู้ปฏิบัติงานทำความเข้าใจแนวพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และทำงานโดยยึดมั่นในหลักเศรษฐกิจพอเพียง และมุ่งเน้นให้เกษตรกรเข้าใจงานขยายผลของศูนย์ ฯ เป็นงานที่ยึดแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการพึ่งพาตนเองของชุมชนเป็นหลัก

